

Тешко да у цивилизованом свету има икога ко не зна за Аја Софију, величанствени и јединствени храм, својевремено најважнији храм свеколикога хришћанскога света, и на Истоку и на Западу. Исто тако је општепознато да је Света Софија била хришћански храм преко девет векова, а џамија нешто више од пет векова. Због њене архитектуре и живописа један је од најважнијих споменика културе и духовног наслеђа човечанства под заштитом Унеска. Ако је непознати муслимански песник могао да на храму Богородице Љевишке у Призрену (Србија) запише да је његово око гнездо њене лепоте, које око и какав префињени уметнички осећај би могли да изразе ненадмашну лепоту Свете Софије?

Ако је непознати муслимански песник могао да на храму Богородице Љевишке у Призрену (Србија) запише да је његово око гнездо њене лепоте, које око и какав префињени уметнички осећај би могли да изразе ненадмашну лепоту Свете Софије?

Али њен значај се не састоји само у њеној уметничкој и културној вредности. Она је, пре свега, за све хришћане, православне и остале, велика светиња, сведок и извор

аутентичне духовности. Тиме не желимо да тврдимо да за вернике ислама није такође била и остала место многовековног молитвеног живота и надахнућа. Стога није чудо што је Кемал-паша Ататурк, творац савремене Турске и сведок дуге историјске коегзистенције муслимана и хришћана, свакако имајући у виду наведене чињенице, нашао разборито компромисно решење претварањем овога храма у музеј, отворен за све и сваког, при чему никоме од верујућих, било хришћана било муслимана, није ускраћена могућност да у себи узнесе молитву Богу у духу своје вере и традиције.

„Први имам џамије Аја Софија бит ће Бошњак“, поносно кликће Ких. ба. (Кад се погледа текст, види се да је ипак само „пореклом Бошњак“) Па, сад просто не знам да ли би био ред да се честита сарајевским и Бе-Ха грађанистима и мултикултуралистима (Као и њиховим бгд. фановима)

— Ђорђе Вукадиновић (@djordjenspm) [July 13, 2020](#)

Укидање Ататурковог декрета и једнострано враћање Свете Софије у статус џамије сматрамо, следствено, не само за историјску неправду него и за исхитрен и непотребан политички корак, штетан како за међународни углед Турске тако и за односе и поверење између хришћана и муслимана у свету. Надамо се да је свакоме јасно да алтернатива за будућност није вештачки изазвана конфронтација двеју највећих светских религија, хришћанства и ислама, него мир међу њиховим верницима, и не само мир или просто толеранција већ и узајамно поштовање, као и дијалог и сарадња у свему што служи општем добру људи и народâ, а притом не угрожава ничији верски и културни идентитет.

Укидање Ататурковог декрета и једнострано враћање Свете Софије у статус џамије сматрамо, следствено, не само за историјску неправду него и за исхитрен и непотребан политички корак, штетан како за међународни углед Турске тако и за односе и поверење између хришћана и муслимана у свету

Сматрамо да је једино праведно решење, уколико се мења оно које је донео Кемал-паша, да се задржи статус музеја, а даде дозвола за вршење не само муслиманског него и хришћанског богослужења. Храм је више него довољно простран да притом нико никоме не би сметао. Овакво решење не би било преседан у савременом свету. Напомињемо да не само у Јерусалиму или на Синају – а то су света места за вернике обеју религија – него и другде, па и у Србији и другим областима у којима живи српски народ, црква и џамија често стоје једна поред друге сведочећи историјску симбиозу, толеранцију и поверење међу суседима.

После апела поглаварâ хришћанских Цркава (патријарха московског Кирила, папе римског Фрање и других), високих представника Русије, САД и других држава, као и Унеска, упућујемо и ми, у име Српске Православне Цркве, апел председнику Турске г. Реџепу Тајипу Ердогану да одустане од своје намере и да по питању Аја Софије задржи status quo. За то још није доцкан. Такав поступак би њему служио на част, а био би утеха и сатисфакција васељенском патријарху Вартоломеју, његовој Цркви и ромејској заједници у Турској у њиховој тузи и болу због овакве одлуке, али би донео савременој Турској и одобравање, поверење и честитке укупне културне јавности широм земаљског шара.

Патријарх српски

Иринеј,

председник Светог Архијерејског Синода

(СПЦ)